

GIÁ BÁN	
NƯỚC NỘI	NƯỚC QUỐC
Mỗi năm 1.000	2.500
Hàng tháng 2.000	5.000
Hàng tuần 1.000	2.000

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và mua báo gửi cho M. TRẦN
DINH-Phiên, 41 đường quốc lộ
việc riêng tin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

CAH CHU THAM CAH
HUYEN - THUC - KHANG

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất bản 1 kỳ, thứ tư và thứ bảy

Trần-Dinh-Phiên

叢

民

DEPUTÉ LEGAL
INDOCHINE
N° 8874

BAO QUAN
Hàng Đông-Ba, Huế
Giấy phép số 42
Cấp: Pháp-Độc-Lập
Hợp tác số 31.

Không-biết nhau
là cừu, biết nhau
là bạn.

MỘT CÁI NGỘ ĐIỂM MÀ NHÀ CHÍNH TRỊ NÊN CHÚ Ý

Từ ngọn triều Âu-hóa đồng tiếm đến nay, các nước bên Á đông này không nơi nào không có vết chum người Âu tây, vì hai cái văn-minh tiếp xúc nhau mà chánh giáo, học thuật cho đến khi-cơ, kỹ-xảo, đều có vẻ diu hóa dung hợp mà dần dần chung nhau tạo ra một cái thế-giới mới. Nước Nhật bản, nước Tân cũng nước Niêm là cái chứng nghiệm rõ ràng. Hai giống hợp nhau, thì sinh vật giống mới tốt. 兩儀交合必生一良果 câu nói của nhà sinh vật-học có thể thông qua đường chánh-trị vậy.

Nay thử xem nước ta thế nào. Lấy một nước văn hiến sẵn có, vật sản phong nhiên, dân-tộc có tánh chất thông-tuệ lại ham học mà phục thuộc dưới quyền bảo hộ nước Pháp là một dân tộc tôn trọng dân quyền, dễ xướng nhân đạo, làm tiên đạo - sự cho cả thế-giới, là thế thì theo đường khai hóa, một mực tiến hành không kém gì các nước láng giềng mới phải, thế mà hơn nửa thế-kỷ nay, về phần hình thức bề ngoài, vẫn có một mang (như xe, tàu, máy điện, v. v.) mà xét kỹ bên trong thì chính thể thì không nhất định, học giới không phát đạt. Gần vài mươi năm nay, lại thêm phong triều chung quanh thống trị lọt vào mà tinh thể bề trong lại thêm rắc rối. Những nhà chánh trị để lòng khao sát, tìm cách phong nhân, lòng nhỏ như tờ, mắt soi như đục, lương cũng không sót chút gì, mà chỉ vì một cái ngộ-diểm chưa khám phá được, thành ra lấy hai dân-tộc ở chung trên một mảnh đất đã sản bày mười năm nay mà tình ý trở cách, lợi hại khác nhau, làm cho cái mối ác cảm, không những không tiêu di được, mà một ngày một ngấm sâu, như hạt giống nằm dưới đất, như than lửa vùi trong tro, thỉnh thoảng gặp dịp lại tự nhiên bùng ra mà không sao ngăn được. Bì hơi nứt vỡ, lúc nước lửa bùng, ấy thật là một cái hiểm tượng, có hại cho người Nam mà cũng không lợi gì cho người Pháp, ai là người hiểu tâm, nghĩ đến cảnh huống sau này, tưởng không cho đến ngộ-diểm đó là không quan hệ gì mà lấy làm bất-quyết.

Ngộ-diểm ấy là gì? Tức là người Pháp và người Nam hai đường, không hiểu thấu nhau vậy.

ra sai lầm, đều đó ta cũng thường thấy, song muốn biết nguyên do thì trước phải xét xem người Pháp sang nước ta mà muốn hiểu thấu cái ý nguyên của người nước ta thì dùng cơ-quan gì?

(Đầu này là đứng giữa hai phương diện người Nam và người Pháp mà trên không thiên về phía nào, độc giả phải xem hết toàn thiên đường xem một đoạn mà hiểu lầm).

Một là phải thông-dịch. -- Lời nói là để tỏ tâm sự của loài người, nên loài người giao thiệp thì lời nói là cái cơ-quan đầu tiên. Tiếng nói mà không hiểu nhau thì làm sao mà biết ý nguyên nhau được? Người Pháp lúc mới sang ta, hai bên vì không hiểu tiếng nhau, mà tình ý trở cách đã đành, gần vài mươi năm nay người mình học chữ Pháp, biết tiếng Pháp cũng đã nhiều, người Pháp cũng nhờ đó mà hiểu được tánh tình người mình một ít, song không vì những nhai nhai đó mà phân nhiều từ 9, 10 tuổi vào trường học, 20, 21 tuổi đã ra làm việc, (tuy học được mười năm mà kỹ thực thì học thức không có gì, đó là cái kết quả của cách giáo-dục, nhưng đến đây là vấn đề khác) tình trạng trong dân gian, cuộc thế trong xã-hội, không quen bao nhiêu, đến khi làm việc thì công việc bó buộc, một ngày chỉ tới chỉ lo việc viết thuê nói mướn mà không rỗi. Bình nhật đã không lịch-duyệt mà đã làm vào sở nào thì phận sự là phải theo ý ông chủ đó. Gặp một đôi lúc người Pháp có hỏi tới vấn đề gì, thì cũng cứ theo tại mặt hẹp hòi cùng tâm tư đơn giản của mình mà bày cho qua chuyện. Ấy là những người có lương tâm, còn những kẻ ý thể mượn oai, dựa trên dọa dưới, cầu cho vững được cái lợi riêng một mình mà không biết gì đến kẻ khác thì không phải nói. Vậy muốn hiểu ý nguyên chung của dân Annam mà chỉ tin theo lời hạng thông-dịch là không đúng.

Hai là phải quan-lại. -- Người Nam mà giao tiếp với người Pháp thì quan-lại là một cơ-quan rất cần thiết. Phòng trong phái ấy mà phần nhiều lấy lòng công bính, xét đến lợi ích trong dân gian mà bày tỏ một cách cho rõ ràng xác đáng thì người Pháp cũng nhận đó mà biết được trạng huống trong dân gian, song đã bước vào cái trường thế vì cách tranh mà cái lòng sự được sự mất nó chiếm hết một phần nhiều, cái

mục đích là cốt làm thế nào cho vừa ý kẻ trên mà bền vững cái địa-vị quyền lợi riêng của mình là được. Vì vậy nên những điều hai dân mà người trên muốn làm cũng phải theo mà tàn dương, những việc lợi dân mà người trên không bằng lòng cũng phải theo mà ngăn trở (như gia thuế là có phải ý nguyên của dân đâu, mà phủ huyện phần nhiều buộc dân như đinh phải tăng dinh tăng điền; trường học gây tư là tiện cho dân biết bao nhiêu, nhà nước cũng không cấm mà phủ huyện thường bắt dân làm lỵ dân v. v.), tỵ trạng cũng có người liêm can mà vì tính thể bỏ buộc, cũng lấy tại cho qua ngày. Vậy muốn biết ý nguyên chung của người Annam mà chỉ tin một mặt quan lại cũng không dùng được.

Ba là phải mật-thăm. -- Gần vài mươi năm nay, phải này xuất hiện càng đông, chính phủ lại tỏ lòng tin cậy, hầu như không nơi nào không có, không việc gì không dùng đến. Song trình thám ở các nước thì có học nên dùng để trích phát mưu gian, trừng trị ác-dạng, duy trì cuộc trị an trong xứ, mà ở nước ta thì những người ra lãnh việc đó rành là những người dễ tiện, chính người Pháp đã có câu nói: «Mật-thăm là hạng người kiếm chuyện mà ăn lương» Đã kiếm chuyện thì không cũng phải vu rằng có, nhỏ mà cũng xử ra to, hư không đặt để, theo dết nên lời, trong vài mươi năm nay, những dân lương thiện, bị bọn đó vu hãm mà chịu oan khuất, tan nhà nát cửa, bỏ vợ lìa con, biết là bao nhiêu. Vậy thì muốn biết ý nguyên chung của người Annam mà chỉ tin lời những người mật-thăm cũng không đúng.

Ấy ba phải đó là về phía chính diện mà người Pháp nhiệt tâm nhiệm, để nhân đó mà hiểu thấu cái ý nguyên người Annam, song cứ như mấy kẻ kể trên thì không dùng được. Còn về phía phản diện thì là phải cứu-học, phải lần-liên, phải ra ngoài, phải ở trong, những phải ấy, vào đây ra đó, giới hạn không được phân minh, khi nổi khi chìm dân gian có chịu nhiều ảnh hưởng. Trong vài mươi năm nay, ngôn luận hành động tuy rằng bị một song cũng cung cho người Pháp một món tài liệu, để khảo sát mà hiểu được một ít tâm lý của người Annam. Song trong mấy phải đó, hoặc quen lối xưa mà không thông cơ-cuộc ngày nay, hoặc thấy ngoại-giới mà không rõ nội-tình, cũng chưa cho là ý nguyên chân chánh của người Annam được.

(Còn nữa)
M. V.

VĂN-VĂN

Vô đề trường-thiên

Giao Lin rung trời mây bùng bít,
Dưới ngọn đèn hồng nghĩ tít rít.
Thấy có người vào trách tôi rằng:
— Anh nghĩ làm chi nghĩ thêm một.

Vết đời nư phải nghĩ xong đầu.
— Dạ ông, việc đó tôi vẫn biết.
Vì tôi tôi nghĩ, tôi nghĩ hoài.
Tôi hỏi mình tôi cũng không quyết.
Hình sao chẳng hóa ra cây khô?
Lông sao chẳng hóa nên tro chết?
Nghĩ ngang, nghĩ dọc, nghĩ lung tung.

Mình kể in nhà hết, hết khôn biết.
Ông trách tôi nghĩ, tôi nghĩ thêm,
Tôi kể một vài vắn ông xét.
Nhân tình, vật lý lạ lùng ghê!
Mắt đã một thấy: tại một nghe,
Chết giữa trần cười: sống giữa ngũ
Sao vẫn tỉnh táo? Sao vẫn mê?
Héo kìa cơ sao nằm chực ăn?
An bèo, an no, dao thót kẻ.
Trần kìa bần quỵ gì rơm cỏ?
Mạng chết tôi ngày chán một tẻ.

Vấn chung một lòng sao đã nhau?
Chết vì bất thức, kẻ hỏi kẻ!
Chớ sao hết sức vì chữ sản?
Nói giãng mây xong, mây lại nghĩ.

Mây mất cái cánh chết trong lòng,
Học nói sang gì vẹt cứ khoe?
Ngoài chậu cá sao dưới gút ngoắt?
Kìa con trong đó mắt đã he.
Trông, là sao khéo xử khi mùa?
Tâm trí anh em còn là lo.
Vật lý như thế là rất lạ!!
Không gì nhân tình lại chán quá!!
Thôi thôi nhân tình nghĩ cũng dư.
Nghĩ luôn trời đất mơ màng cả.
Trời đã sinh người trời thương chung.

Cơ sao kẻ xuống lại kẻ cũng?
Của đất nói người riêng ai đâu?
Cớ sao bên có lại bên không?
Nói sao chất chứa sự và cop?
Đề sao lớn rộn tên với rồng?
Thầy triều cơ sao anh lại ngược?
Mặt trời cơ sao tây lại đông?
Tôi nghĩ không ra, dẫu trời hỏi,
Trời đi, trời cảm, trời bất thông.
Như nói là trời dục khéo tuýt.
Thế nào mới ra tay hóa cồng?
P. T. H.

MẬT CỎ PHỄU NHƯT ĐỊNH

Hôm 10 Join 1928 ông Ta-chương-Phùng-Bát-phẩm Nghệ-An là người trong cơ-dòng bản Công-tý, nhà việc vào Huế, đến nhà cơ-phấn nhưt định tại hội sở. Ông lại lần lữa giúp, nhân những cơ-phấn nhưt em cơ-dòng ở Vinh, đã chuyển giao cho tiền. Chúng tôi tin ông là cơ-dòng và người chắc chắn, đã gọi ông 30 từ cơ-phấn nhưt định, nhờ ông và ông Huỳnh-Dư Đốc-giáo ở Vinh đưa lại cho mấy ông cơ-dòng, ông Phùng có ký nhân sao cơ-dòng.

Nay tiếp thư ông và thư ông Ta-chương-Phùng-Bát-phẩm: khi ông về Vinh, tôi đã chuyển giao được 8 tờ. Cao 22 từ ông định đưa cả cho ông Huỳnh-Dư để chuyển giao cho hội. Khi hai ông gặp nhau tại sân Tennis thì ông Phùng giao cho ông Huỳnh-Dư, ông Huỳnh-Dư cũng bằng lòng, không rõ hai bên giao nhận thế nào mà bỏ qua mấy tờ cơ-phấn tại sân Tennis, mất hẳn không tìm được. Vậy chúng tôi xin báo cáo để anh em biết rằng: những tờ cơ-phấn nhưt định đã mất đó (số hiệu 1001, 1019, 1040, 1041, 1243, 1245, 1247, 1248, 1249, 1103, 1104, 1105, 1106,

TAP-LOAI

BỆNH-LAO
(Tiếp theo)

Làm thế nào mà để phòng ngừa điều trị bệnh lao?

Còn nhà cửa ở thì nên dọn dẹp cho được khoan khoái quang minh để bề quét dọn, liết dùng với mà quét tường nhà để tẩy uế chỗ không phải quét nước với cho mỗi để mà ăn Tết còn đến khi muốn đuổi hơi độc thì lại việc hai chữ «tẩy khí» thất to trước cửa. Làm vậy thì thật nhảm nhí và không có lý nghĩa gì hết.

Về phần giáo dục trong gia đình, nay ta vẫn nghĩ, thiếu nữ về phép nuôi con thì của mẹ tuy nhiều không biết một chút. Cho nên ta nuôi con có nhiều cái tệ rất lớn không thể dấu được: một là để ra mà không chịu nuôi, phó mặc cho vợ, ăn cũng vô nghĩ cũng vô, cho đến đau ốm cũng cứ vô, mà không biết rằng vú tốt thì ít, vú bệnh thì nhiều cho nên đời nay con nít lên yếu cũng bởi cái tệ đó một phần lớn chẳng không, hai là dấu có yếu miễn mắt lòng mà không biết cách chăm nom thì thấy có dấu hiệu, chớ không thấy lý gì cho trẻ.

Đã tập thêm tánh tốt là hay, nhưng còn phải bỏ bớt nhiều cái tánh xấu mà ta đã thấm nhiễm đến xương đã lâu ngày rồi mới là đủ. Mà đứng đắn trong các tính xấu làm hại cho mình thì chính danh là cái thói say mê cờ bạc. Dưới ngọn đèn khuya, năm canh đen đỏ, dù thua dù được rút cục lại cũng là quên ăn bỏ ngủ, tiền mất tật mang, tinh thần ngày một hao mòn, thân thể ngày càng yếu đuối, ấy tự mình lại đem thân mình mà tập luyện thành một cái thói để hiển cho loài vì sinh và hạn hiềm độc kia, nào có khác gì liều thân tự tử, nhưng tự tử thường tình thì chỉ trong giây phút chết quách là xong, còn tự tử bằng cờ bạc thì sự tàn khốc hơn, nó dài dặc ra đến những hàng ngày, hàng tháng, hàng năm cũng chưa hết. Kẽ vô bệnh thì xen vào sống để trước lý bệnh, người đã tho bệnh thì ở trong sống có học ăn chung người chơi, khác xuống ho lên, lại là một cái máy rất mạnh để bắn trúng vào trong thể kẻ vô bệnh ở chung quanh mình vậy.

Rồi đến cái bệnh rượu thì ở nước ta lại sợ trường lắm mà như là ở miệt ngoài. Ai cũng hẳn biết rằng rượu là cái giống độc nó đốt cho khô gan béo ruột, hại lợi tinh thần, lại làm cho thân thể yếu ớt; đã vậy mà nó lại làm cho nói giống người say thêm càng u mê ám muội, tàn tật mọi bề. Vậy mà không thì ấy bởi lại cứ thấy thêm mãi. Mà ai có tài gì làm cho bớt được rượu ở xứ này không?

1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1068, 1069, 1070 để ngày 1re avril 1928) từ này không có hiệu lực, công-tý chúng tôi sẽ trình tòa làm lại từ cơ-phấn khác (cũng theo số hiệu ấy, mà để ngày khác), để thay thế cơ-phấn mất đó.

Vậy anh em cơ-dòng có những số mất đó, hãy đợi một ít lần, khi làm xong cơ-phấn mới, chúng tôi sẽ gọi ra ngay. Còn ai có được những tờ cơ-phấn nói trên, xin gửi trả lại, thì công-tý chúng tôi xin cảm ơn, nếu không, thì hãy bỏ đi, có lẽ cũng là mảnh giấy và dụng mà thôi.

HUYNH-THUC-KHANG Công-tý
Đã cáo

THẾ GIỚI THỜI ĐÀM

NGHỊ-VIÊN PHÁP QUYẾT-NGHỊ
ĐẠO LUẬT TIỀN-TỆ MỚI

Từ khi Nghị-viên mới nước Pháp họp hội-nghị đến nay thì đều quyết-nghị trọng yếu nhất là quyết-nghị đạo luật tiền-tệ mới. Chắc ai cũng biết rằng nước Pháp từ sau hồi Đại-chiến, kinh tế bị đình đốn, tài chính bị khủng hoảng, nhất về hồi 1924, tình trạng khủng hoảng cho đến nỗi Nội-các lập lên đồ xuống bất trắc như con trẻ làm chừa giấy rồi lại phá đi. Nhưng sau khi Nghị-viên lại phải mới đến ông Poincaré là người khi ấy

ra tổ chức Nội-các thì ông dùng cái chính sách chuyên chế để chỉnh đốn tài chính, xem ra cũng có hiệu lực ít nhiều. Đồng phát-lãng trước kia hạ xuống đến nỗi một đồng bạc Đồng-dương có khi lên đến 26, 27 phát-lãng, dần dần đã cầm được giá. Nhưng xét kỹ ra thì sự cầm giá ấy cũng là cầm gượng tạm thời, chứ thực ra thì tình trạng dân chúng cũng không khá hơn chút nào cả.

Kỳ Tổng-tuyên-cử này, các đảng ôn hòa được đại thắng, nên Nội-các Poincaré vẫn vững chân. Ông Poincaré bèn định một cái luật tiền-tệ mới để cầm giá đồng phát-lãng cho khỏi cái cảnh xuống lên xuống bất thường, ấy là cái kết quả của sự thí nghiệm của ông trong hơn hai năm nay vậy.

Cuộc thí nghiệm ấy kết quả tốt hay xấu, kỳ gần đây có nói trên các đồng phát-lãng tuy có cầm được giá, nhưng chẳng qua là dùng cái

Bớt được bệnh rượu thì cũng tránh được bệnh lao một phần lớn vậy!

Nói tóm lại thì đối với trường lao ta nên để phòng cho ta khỏi mắc, ta nên để phòng cho bà con ta khỏi mắc và ta cũng nên để phòng cho người lân cận ta khỏi mắc. Thật vậy bệnh lao là một bệnh rất truyền nhiễm, người kia đau, người này không thể ở yên được, một hơi bụi một hơi gió có thể đưa qua trong giây phút; cho nên đã rằng công ở với nhau trong một xã hội có tương quang với nhau, tất phải cần lại lại với nhau, đã đi lại với nhau tất bệnh lao cũng theo mà lui tới. Vì cái tánh truyền nhiễm rất mạnh, và sự phá hại rất to cho nỗi giống cho nên bệnh này có tương quang mật thiết với xã hội loài người. Cho nên đối với bệnh này, không phải một người, không phải một số người mà đã nói rằng để phòng được: đầu cho đến một chánh phủ đi nữa mà đã có người trong nước chưa hiểu biết đầu vào dân thì cũng không thể nào để phòng cho mà mất được. Vậy tất cả những người trong nước đều là một lòng mà tự bảo thủ lấy tánh mạng mình, bảo thủ lấy gia tộc mình, chờ để cho trường lao phá hại, như vậy một cơ thể bị tách cho các cơ-quan của Chánh phủ thiết lập ra bảo hộ chúng cho cả xã-hội.

(Còn nữa)
Rien-De

một đầu là cầm gia như thế nghĩa là thế nào? nghĩa là cái giá đồng phát-lãng hiện nay đang vào cái giá-trung-bình bao nhiêu thì giữ cho vững như thế, đừng cho nó trôi lên trôi xuống bất thường, như vậy là làm cho cái

nư thế là thành nhất định, lợi hay là hại thế cũng đủ rõ ràng. Nhưng chúng ta cũng chẳng cần phê bình cho kỹ làm gì, vì vấn đề này đối với chúng ta ảnh hưởng không là mấy.

Ta thử xem nội dung đạo luật ấy ra sao.

Đạo luật tiền tệ cả thấy có 13 điều khoản:

Đại khái điều thứ nhất, thì bỏ việc lưu hành cưỡng bức các chỉ thị Điều thứ nhì thì định đồng phát-lãng làm bản vị tiền tệ, nặng 65 milligrammes 5 vâng số 900, như vậy thì giá đồng livre sterling (tiền Anh) là 124 phát láng 21, và giá đồng dollar (tiền Mỹ) là 25 phát láng 52. Điều thứ ba định rằng tổng cục Pháp-quốc ngân - hàng phải đổi vàng cho những người đem chỉ thị đến đổi, nhưng hạn số bao nhiêu sẽ có lệ định sau. Điều thứ tư định rằng Pháp-quốc ngân-bank phải giữ một số hiện-kim từ ra cũng bằng 3%, số các chỉ thị lưu hành và các món của ngân hàng cho vay.

Điều thứ 5 và thứ 6 nói về việc thu thuế tiền vàng 100 phát láng. Điều thứ 7 và thứ 8 nói về việc thu thuế tiền bạc 10 và 20 phát láng để thay cho các chỉ thị 5 10 và 20 phát láng. Điều thứ 9 định rằng những tiền vàng và bạc được trước khi luật này có bố thì không có hiệu lực lưu hành nữa, mà các công khổ cũng không nhận nữa.

Điều thứ 10 định rằng những số hiện-kim và hiện-ngân trong các ngân hàng có quyền phát hành chỉ thị ở các xứ thuộc địa bấy giờ sẽ có thể được định giá lại theo luật tiền tệ mới này. Điều 11 và 12 bỏ những điều trong luật trước trái với những điều trong luật này. Sau hết đến điều 13 thì chuẩn y những bản hiệp ước Chánh-phủ Pháp đã ký với nhà Pháp-quốc ngân hàng và số Chuẩn-bị-quĩ (Caisse d'amortissement).

Luật này Hạ nghị viện đã quyết nghị ngày 21 Juin, có 448 phiếu khả quyết, 18 phiếu phủ quyết và 131 phiếu trắng. Trong 131 phiếu trắng ấy có 100 phiếu xã hội và 19 phiếu về Dân-chủ cộng hòa thống nhất.

Thượng nghị viện quyết nghị ngày 25 Juin. Luôn ngày ấy thì Tổng thống đã đem công bố.

Ngô nhân

BÁO NGHĨ

Nhân dịp ngày lễ 14 Juillet, số báo 96 đến ngày 18 Juillet mới ra.

CÁI NGHĨA ĐỜI NGƯỜI (XÃ-HỘI TIỂU-THUYẾT)

Tác-giả: MARCELLE TINAYRE
Dịch-giả: HOA-TRUNG

Số 12

CHƯƠNG THỨ SÁU (Tiếp theo)

— Thông kỳ quái ấy, nó không đến đâu?

— Thưa bà, sau bà quả khổ lắm rồi. Có lẽ vì thế mà nghĩ thế nào?

— Ngươi không biết ông ta đâu?

Con này, nó là cháu bà, nó làm việc khổ nhọc như một người khổ tu, sinh hoạt như một người ăn đất và không có thời giờ đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

— Vậy thôi, các bà các cô thường không ưa anh ấy. Anh ấy không một lần nào đi đến thăm bà con gái đâu.

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KY THỜ-THIỆN (PHU-VANG)

Kẻ trộm nhiều quá!

Gần miền Phú-vang năm nay nhiều kẻ bị mất trộm: ngày 27 tháng 2 Annam, phố Bà-Thuyết, Hà-Trung, bị đạo nghịch, bà có làm bằng với phường. Ngày mùng 2, 3 tháng năm, bọn bọn lại đến làng Hà-Trung và nhà Thi-Xin lấy đồ, ngày 6 tên Lê-văn-Giáo ở làng Nghĩa-lập, bị kẻ trộm mở rương trâu và mất bốn cái nồi, ngày 7 đây lại qua phố Bà-Thuyết đạo cướp nhà, phá cửa, bà ấy là lên nó bỏ đi, cũng ngày đó nhà Thị-Giảng làm nghề sáo, cũng bị kẻ trộm tháo cửa, và vào buồng. Thị Giảng giấy la, nó lấy được một cái áo và khăn rồi đi.

Nem thế thì vùng chung quanh đó những dân lương thiện bị bọn trộm cướp quấy rối đủ quá? Mong quan trên có xét cho thấu mới biết một xứ ruộng nhiều như thế mà dân lại cực khổ, mới đáng thương lắm! Xem như mùa tháng năm năm nay, mùa tuy mới thiếp, nhưng đồ đồng lại thì trong mười phần mất hết nửa, không đến mất một nửa như mấy tỉnh đang trong, mà thấy biết bao nhiêu là người khổ nông (bọn gặt thuê) nào vác xóc hái, nào đi ăn quà đi nhàn nhàn đầy đường kêu van không chỗ mà gặt thuê, kể vào nhà này xin gặt 5, 3 ngày, người vào nhà nọ xin làm 2, 3 ngày, tiền công cao hạ thế nào cũng được, mà cũng không có chỗ mà làm thuê, chịu lui thủ đi về nguyên quán.

LẠI SÁCH CẨM

Có nghị-dinh quan Khâm-Sứ, ra ngày 6 Juiet 1928, cấm không cho lưu hành và bán trừ trong xứ Trung-kỳ quyển sách HAI-VĂN của ông Võ-tiêm-Son, in tại nhà in Châu-linh Vinh.

THANH-HOA

Sao thấy Thừa cả gan thế

Ở Huyện H. L. tỉnh Thanh-hóa có một thầy Thừa bấy lâu chỉ những ý thế tiền quan là bọn đồng học trước xưa mà làm nhiều ều khuất ám, gièm cả gan làm liều cả gan sỏ dĩnh, tăng giảm tự ý: bẻ lạng nào đem mỗi đám miêng, thì thầy gièm bét cho một vài tên rồi lại chửi sỏ tăng thêm vào làng khác. Hiện ở tổng D. H. đã có hai làng, làng D. Tít, và làng V. X. đều bị lạng oau mỗi làng một tên dân. Nghe dân hai làng này đã làm giấy kêu quan Huyện; khi quan Huyện phái thầy Lại cừ sỏ tại đấy đã chửi nhoe nhoe cả rồi. Việc đình khẩu là việc rất quan trọng, mà nước bắt tăng giảm bao nhiêu và cừ sỏ bao nhiêu đã có sổ sách kê tính từng người, tuế mà thầy còn cả gan làm liều phi pháp, hưởng cả là những việc phi tang, những điều tạp lạng mà thầy chẳng..... Mong rằng việc này quan trên sẽ lý long thương dân mà đem minh cứu.

Một người biết chuyện lại cáo

HATINH

Có học mà thế à??

Ngày chủ-nhật 21 Juin vừa rồi ký giả đi chơi trước phố Tiên-môn, thấy người xóm xít chung quanh một cái xe tay, trên có một người đàn bà mặt mũi lem lút những

màu. Người đàn bà ấy là ai? tức là vợ một ông phân kia: Bà ta làm việc nhà thường Vinh, nhân được nghỉ về thăm chồng, bắt được ông Phân nhân tình với một người khác, xoà xoà độ 38 tuổi, vợ lên Cu U... trước làm loong loong tòa Sư mới chết trong khoảng 4 tháng. Lúc bà Phan tới nơi, quan Phân lạng thế chạy không lọt, hàng rào tre chưa không qua, thì vừa bà quật được đuôi theo và la van đến ngoài phố. Quan xấu hổ quá, nổi khùng lên, tháo gấu ra đánh bà, bị nhiều vết thương nặng. Người trong phố thấy vậy thuê xe chở đi nhà thương. Sao đã là người có học mà vô liêm sỉ đến thế à??

QUẢNG-TRỊ

QUẢNG-BÌNH (LÊ THUY)

Nhà nông thất nghiệp

Ái đi qua địa hạt huyện Lê-thủy cũng cho là một xứ ruộng tốt đất nhiều, cho nên có câu rằng: « Nhứt Đồng-nai nhì hai huyện » nhưng mà có xét cho thấu mới biết một xứ ruộng nhiều như thế mà dân lại cực khổ, mới đáng thương lắm! Xem như mùa tháng năm năm nay, mùa tuy mới thiếp, nhưng đồ đồng lại thì trong mười phần mất hết nửa, không đến mất một nửa như mấy tỉnh đang trong, mà thấy biết bao nhiêu là người khổ nông (bọn gặt thuê) nào vác xóc hái, nào đi ăn quà đi nhàn nhàn đầy đường kêu van không chỗ mà gặt thuê, kể vào nhà này xin gặt 5, 3 ngày, người vào nhà nọ xin làm 2, 3 ngày, tiền công cao hạ thế nào cũng được, mà cũng không có chỗ mà làm thuê, chịu lui thủ đi về nguyên quán.

Tình cảnh bọn khổ nông thất nghiệp đó cũng vì nhiều do: 1) Vì mùa mất, ít lúa không chỗ làm thuê; 2) Ruộng đất tuy nhiều nhưng ruộng đất hoang còn lắm; 3) Quan năm chỉ nhờ làm thuê, ngoài ra không có nghiệp riêng gì mà kiếm gạo.

Nay muốn giải quyết ba điều khổ của bọn dân nghèo cho khỏi vòng khổ thì chỉ mong những người dân anh trong huyện hạt:

1) Xét xem đất đai để bồi hoặc cho bán nên đền, cho nên đền, liệu cách để đền đền cho khỏi khi lạo hạn;

2) Máy nhà có tư bản xuất vốn mà khản tri máy cho hoang đĩnh;

3) Ai có tư bản đến thực nghiệp nên xuất vốn hay gọi là cổ phần, hoặc theo việc làm tang, hoặc xây lò gạch ngói, hoặc làm gỗ ván, hoặc dệt lụa may v. v.

Được thế thì bọn dân nghèo mới khỏi vòng thất nghiệp. Hỡi các ngài có tư bản hãy nên mở tâm cho xa, người ta vì sao mà nước giàu dân mạnh? là vì kinh tế được dồi dào; nước mình vì sao mà nước nghèo dân yếu? là vì kinh tế còn khốn bức trảm bề. « Có gan làm giàu », các ngài phải nên ngắm nghĩ?

Định-Công

QUẢNG-TRỊ

Sao không biết hổ?

Người vô học làm đến bất chính còn đang xấu hổ thay, huống là người có học thì đáng khinh bỉ biết chừng nào!

Một ông y-khoa bác - sĩ thầy thuốc toa y viện Quảng-trị hôm 29 Juin hồi 4 giờ chiều ông làm việc xong thì dạo bước ra vườn chơi và luôn gót sang thăm nhà cô đỡ (nhà cô ở gần sở làm việc) Cô đỡ vẫn giữ thái độ hòa bình từ trước. Ông đọc không hiểu, thấy cách ăn nói ung dung, tiếp đãi hoạt bát của cô, thì tưởng cô có tinh là lợi nên đem tình quyến luyến; muốn xuống cùng cô cái chủ nghĩa « P. V. để huê », xong lại gần cô mà nài liệu ép hoa...

Cô không bằng lòng, bèn nắm chặt áo ông mà hô hoán cho ai nấy đều biết. Sau nhờ có mấy thầy và mấy cô khản hộ nghe là mà chạy tới đánh tháo cho ông và cứu cô khỏi đều o nhục. Ông mừng rỡ tìm đường lủi thoát, còn cô đỡ và mấy thầy thì làm đơn trình quan công-sứ về chuyện ông làm nhục đó.

Một người khác làm vào hoàn cảnh ấy thì sẽ bị lương tâm cắn rứt ít nữa xấu hổ hơn ba ngày, mà ông này vẫn cho là thường, chiều hôm đó ký giả gặp ông ở nhà ô-sét vui cười, chuyện trò bà là với mấy ông thầy khác.

Mong rằng chuyện này sẽ thấu tai quan trên mà đối ông di chỗ khác không thì không sao khỏi chuyện lỗi thời được.

Bà con bạn gái ta làm việc các nhà y-viện cũng nên biết mà giữ trước vậy.

QUẢNG-NAM (THẮNG-BÌNH)

Vô can chịu khổ

Ngày 18 tháng tư ở làng An-xá-Tây, Phó-Tổng bị cách tên là Nguyễn Dụng có cầm 12 tấm cửa buồng-khoa cho tên Nguyễn-Dao người làng Hà-Lam, có làm giã cầm cửa và giấy nhấc bạc cho tên Dao. Tên Dao nhận có người anh ở ở làng Đức-An là Trương-Thứ gần An-xá, bèn gọi bộ cửa cho tên. Ngày 19 tên Dao mượn người vác cửa về gọi tại nhà tên Trương-Thứ, anh Phó cũng có mượn thêm hai người vác giùm. Đến sáng 20, anh Phó là cũng bà mẹ tới nhà Trương-Thứ hỏi sao mua cửa không trả tiền, đập phá hư một tấm cửa rồi nằm vạ.

Trương-Thứ thưa làm cũng không phân xử được. Ngày 21 Trương-Thứ phải báo phủ. Phủ cho phái về anh Phó không chịu chịu hành.

Trương-Thứ phải đi hầu quan một lần nữa. Quan cho phái và hiệp đồng Chánh tổng đến nhà sức Trương-Thứ nhận cửa, anh Phó nhận khỏi hành. Bà nói anh Trương-Thứ cũng mang anh Phó là hai chị em ruột mà anh Phó sinh sự kia nọ... làm cho cho Trương-Thứ vô can bị lý từ 20 đến 28, dân xã canh giữ, không lý biết bao, Việc này xảy ra chẳng qua là anh Phó biết Trương-Thứ thuở nay thiệt thà sinh lòng dâm dục, không những gian vu mà thôi, lại có ý lấy mạng nhát người.

Nghe dân quan Phủ có xử đối việc công quan; không biết việc này ngài có lấy lòng công bình mà xử đoán cho dân động nhờ chăng?

Một người ở gần lại cáo

(ĐẠI-LỘC)

Kẻ trộm đánh chết người!

Ở làng Đại-phước-Yên tổng Đại-An thuộc về huyện Đại-Lộc, có tên Cửu xưa nay làm nghiệp rèn, nhà nghèo chỉ nuôi được hai con heo mỗi con giá 4.500, 5.500. Tối bữa mùng 9 tháng 5 này, kẻ trộm đến thuốc chó và rình nhà, tên này nghe động, bèn lên lấy cây roi sắt nhỏ hơn ngón tay út dài độ tám tấc tây ra đánh với kẻ trộm thế nào không biết (chứng 3 giờ sáng) Vợ tên này nghe la ù, ở vài tiếng, lật đặt chạy ra, thì thấy tên Cửu rờ g bước vài bước mong vô nhà, thấy vợ ra thì gượng mà nói rằng: « Tôi bị kẻ trộm đánh thế không khỏi chết. » Vợ hoảng hồn kêu la làng xóm hai ba tiếng, thì không ai đến cả, chỉ có người chủ là Nại chạy ra, đắc tên Cửu vào nhà quạt lửa hơi áp ước 2 giờ đồng hồ, chúng mới đến đông.

Đến sáng ngày ước 7 giờ làng xã chạy đến và thấy phó tổng đi ngang qua, nghe chuyện bước vào hỏi đầu đuôi, thì tên Cửu còn rờ rờ gượng mà khai rằng: « Có một thằng ăn trộm đánh tôi gãy tay và thương nặng thế khi chết gắp!... » Thầy phó lập tức làm tờ trình huyện, kịp bước ra đi ước 200 metres thì tên Cửu tắt hơi. Quan huyện liền đến khám thương tích, thì thấy tên Cửu bị gãy một cánh tay mặt, bầm vai và lưng, nhưng thương đó vẫn nặng mà chưa đến nổi chết, ngặt vì một thương chỗ chấn thủy, da thì không trầy mà bầm hăm vào; quan huyện nhận rằng: « như lấy cái dầm chống ghe thủng vào nên tức ngột mà chết. »

Còn cái roi sắt chẳng biết thế nào mà vạc làm 3 chiều. »

Việc đó quan trên còn tra xét, chưa rõ ra thế nào.

Tổng Đại-An từ bữa 15 tháng tư sắp lại đây, trên nhà đó cách 1 ki lô mét, vợ tên Nhớt (khi đó chừng năm giờ sáng) dậy nấu cơm thì kẻ trộm xông vào dục khản trâu và hoa tại chạy mất, cách 1 ki lô mét nữa cũng về làng Hà-Nha, nhà tên xã Kiền và tên Phan-Bích cũng bị kẻ trộm thuốc chó lấy đồ, phía dưới nhà ấy cách 1 ki lô mét về làng Phụng-Son, có tên trộm Quỳnh đi dử báp và thị Chấn trong nhà bước ra đi tiêu hai người cũng bị kẻ trộm đánh, bị thương. Còn tên Trương Thuận và thị Dương cũng bị kẻ trộm thuốc chó lấy đồ.

Chưa được ba tuần lại đây, không biết kẻ trộm ở đâu mà lại tràn trề đồ ngang như thế, khôn nạn cho kẻ lương dân biết là bao nhiêu!

Mong rằng quan trên soi xét bề nào để kẻ lương dân được nhờ.

N. D. C. lại cáo

BÌNH-ĐÌNH (PHU-CÁT)

Chờ người mà bỏ giữa đường sao?

Hôm đầu tháng Juin có chiếc xe

camion của hiệu Vạn-bưu ở tại Nha-trang chở hành khách từ Nha-trang. Trong xe có tên Nguyễn-Hầu người làng Chánh-Trạch huyện Phú Mỹ vào làm ăn ở Phan-thiết về, người đương ốm yếu. Khi xe chạy đến quãng đường thuộc làng Khánh Phước huyện Phú-cát, bèn tên Đầu trở nạng, xe ông Vạn-bưu ben đứng lại lên bỏ vứt tên Đầu xuống giữa đường, rồi mở máy cộ y tuốt, Hương lý làng K. P. thấy vậy lại hỏi tên Đầu khai đầu đuôi rồi một buổi thì lý trần, Hương lý đi báo quan sở tại khám xét, thấy trong mình tên Đầu có cái xe hiệu Vạn-bưu mới xỏ, làm bèn trở về, đi trong xe mình đã có người quen của người ta, thì phải chờ cho người ta đến nơi, dù có ngại đến gì thì cứ đưa đến quan sở tại trình, để người ta xử liệu cho, nó lòng nào lại bỏ người ta giữa đường như thế!

Thử hỏi lương tâm ra thế nào???

T. Q. H.

BẮC-KY ĐÁP-CÂU

Hội đồng bóng

Nghe nói rằng có một ông dân hiền nào ở miền này đã đi rú rú được thực nhiều đồng chỉ để tỏ « chúc một cái hội rất to, đất lên là hội « đồng bóng ». Nghe đạo ông hiện làm lãnh tụ trong hội ấy. Lại nghe nói hội tháng hai hội có một cuộc Đại - hội-nghị đến 10 ngày, trong kỳ hội-nghị đem thảo luận, dù các vấn-đề « đồ đen », « ăn uống » đó là không kể những cuộc biểu tình « rước sách » và « trò về ». Sự hành động của hội thực là hạt thiếp. Mới rồi đây, nghe nói trong ội lại mới vận động lập một dân... điển... à, dân làm chay, người dự... thỉnh... à, dự thì thiệt đáng, mà tốn kém cũng khá nhiều.

Thực đáng khen cho ông dân hiền nào đó.

H. B.

Ba người Việt-Nam chiếm giải Quán-quân

(Kỳ thi xe đạp 102km Hanol-Haiphong ngày 22 Avril 1928)

M. BONG chiếm VÔ-DỊCH GIẢI BẮC-KY

đạp xe « Lucifer »

M. DUCHE chiếm VÔ-DỊCH GIẢI BOUTET

đạp xe « Chobert »

M. CONG chiếm GIẢI NHỊ BẮC-KY

đạp xe « Automoto »

Ba người đầu chạy xe đạp của hiệu TRUC-THANH

50 bis Rue NEVRET Hanol, làm đại-ly.

Mấy chục tài-tử Tây-Nam giành tài đua sức trên

quảng trường 102km, khi về đến đích thì ra ba tài-tử Việt-Nam chạy xe của hiệu TRUC-THANH, chiếm

giải Quán-quân, nhờ được xe nhẹ và tốt, nên hơn

các tài-tử Tây-Nam khác người khác.

Kể từ sự kiện giải Quán-quân lần này những người

Việt-Nam mà chạy xe đạp được tài giỏi thì phải

đúng những người thuộc họ nhà TRUC-THANH, mà cũng

vâng cho hiệu TRUC-THANH là cửa hàng người Việt-Nam

biết chạy xe, hơn người.

Hiệu này lại có bán các đồ phụ tùng xe đạp, các

phụ xe rất tốt như là:

Manet et Goyon, - la Lyova, - Morin, - Béca Sport, -

Nouveau Empress, - London, - Presson v. v.,

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

Motoc a la Grimpette, bán giá rất rẻ.

<https://tieulup.bonto.org>

